Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021

2021 dsc 1

RHAN 7

UNO AC AILSTRWYTHURO PRIF ARDALOEDD

PENNOD 2

AILSTRWYTHURO PRIF ARDALOEDD

Yr amodau sydd i'w bodloni

129 Yr amodau sydd i'w bodloni cyn gwneud rheoliadau ailstrwythuro

(1) Os yw'r amodau a nodir yn yr adran hon wedi eu bodloni, caiff Gweinidogion Cymru wneud rheoliadau ailstrwythuro (gweler adran 131 ynglŷn â hynny).

(2) Yr amod cyntaf yw bod rhaid bod Gweinidogion Cymru wedi cael—

(a) adroddiad ar arolygiad arbennig o brif gyngor gan Archwilydd Cyffredinol Cymru o dan adran 95(7), neu

(b) cais i ddiddymu o dan adran 130 gan brif gyngor.

(3) Yr ail amod yw bod Gweinidogion Cymru—

(a) wedi rhoi hysbysiad i'r cynghorau yr effeithir arnynt bod Gweinidogion Cymru wedi cael yr adroddiad neu'r cais i ddiddymu, a

(b) wedi cyhoeddi'r hysbysiad.

(4) Y trydydd amod yw bod Gweinidogion Cymru wedi ymgynghori ag—

(a) y cyngor a oedd yn destun yr adroddiad a grybwyllir yn is-adran (2)(a) neu a wnaeth y cais i ddiddymu a grybwyllir yn is-adran (2)(b) ("y cyngor sydd o dan ystyriaeth"),

(b) pob prif gyngor arall y bydd unrhyw reoliadau ailstrwythuro a wneir mewn cysylltiad â'r cyngor sydd o dan ystyriaeth yn effeithio, neu'n debygol o effeithio, ar ei ardal, ac

(c) unrhyw bersonau eraill y mae Gweinidogion Cymru yn ystyried ei bod yn briodol ymgynghori â hwy,

ynglŷn â'r camau y mae Gweinidogion Cymru yn ystyried eu cymryd o ganlyniad i gael yr adroddiad neu'r cais.

(5) Y pedwerydd amod yw bod Gweinidogion Cymru wedi eu bodloni, ar ôl ymgynghori yn unol ag is-adran (4), nad yw llywodraeth leol effeithiol a hwylus yn debygol o gael ei chyflawni yn ardal y cyngor sydd o dan ystyriaeth oni fo rheoliadau ailstrwythuro yn cael eu gwneud.

(6) Y pumed amod yw, os yw pob un o'r amodau yn is-adrannau (2) i (5) wedi eu bodloni a bod Gweinidogion Cymru yn cynnig gwneud rheoliadau ailstrwythuro, eu bod wedi hysbysu'r cyngor sydd o dan ystyriaeth am eu cynigion ac—

(a) os cynigir trosglwyddo rhan neu rannau o ardal y cyngor sydd o dan ystyriaeth, y prif gyngor ar gyfer y brif ardal (neu'r prif gynghorau ar gyfer y prif ardaloedd) a fydd yn cynnwys rhan o ardal y cyngor sydd o dan ystyriaeth;

(b) os cynigir creu prif ardal newydd, y prif gyngor ar gyfer prif ardal a fydd yn cael ei huno (neu'r prif gynghorau ar gyfer prif ardaloedd a fydd yn cael eu huno) ag ardal gyfan neu ran o ardal y cyngor sydd o dan ystyriaeth i greu prif ardal newydd;

(c) pob prif gyngor arall yr ymgynghorwyd ag ef fel a ddisgrifir yn is-adran (4)(b).

Ceisiadau i ddiddymu

130 Ceisiadau i ddiddymu

(1) Caiff prif gyngor, drwy hysbysiad mewn ysgrifen ("cais i ddiddymu"), ofyn i Weinidogion Cymru ystyried diddymu'r cyngor a'i brif ardal.

(2) Rhaid i gais i ddiddymu nodi rhesymau'r prif gyngor dros ofyn am y diddymiad.

(3) Rhaid i'r prif gyngor gyhoeddi'r cais i ddiddymu cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl gwneud y cais.

(4) Nid yw adran 101 o Ddeddf 1972 (trefniadau ar gyfer cyflawni swyddogaethau gan awdurdodau lleol) yn gymwys i'r swyddogaeth o wneud cais i ddiddymu.

(5) Ni chaiff y swyddogaeth o wneud cais i ddiddymu fod yn gyfrifoldeb i weithrediaeth y prif gyngor o dan drefniadau gweithrediaeth.

(6) Mae maer etholedig i'w drin fel pe bai'n un o gynghorwyr y prif gyngor at ddibenion y swyddogaeth o wneud cais i ddiddymu.

Newidiadau i ddeddfwriaeth: *Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, PENNOD 2. (See end of Document for details)*

Rheoliadau ailstrwythuro

131 Rheoliadau ailstrwythuro

Rheoliadau ailstrwythuro yw rheoliadau sy'n darparu ar gyfer diddymu prif ardal cyngor sydd o dan ystyriaeth ar ddyddiad a bennir yn y rheoliadau ("y dyddiad trosglwyddo") a'r naill neu'r llall, neu'r ddau, o'r canlynol—

(a) bod rhan neu rannau o'r brif ardal sy'n cael ei diddymu i ddod yn rhan o brif ardal arall sy'n bodoli eisoes neu'n rhannau o brif ardaloedd eraill sy'n bodoli eisoes, ar y dyddiad trosglwyddo;

(b) ar gyfer cyfansoddi prif ardal newydd ar y dyddiad trosglwyddo drwy—

(i) diddymu prif ardal un prif gyngor arall neu ragor (yn ogystal ag ardal y cyngor sydd o dan ystyriaeth), a

(ii) uno, er mwyn creu prif ardal newydd, y cyfan neu ran o ardal y cyngor sydd o dan ystyriaeth ag ardal y prif gyngor arall neu'r prif gynghorau eraill (pa un a yw'r cyngor arall neu'r cynghorau eraill hefyd yn gyngor neu'n gynghorau sydd o dan ystyriaeth ai peidio).

132 Rheoliadau ailstrwythuro sy'n darparu bod rhan o brif ardal i ddod yn rhan o brif ardal arall sy'n bodoli eisoes

(1) Rhaid i reoliadau ailstrwythuro sy'n cynnwys darpariaeth o dan adran 131(a)—

(a) pennu, drwy gyfeirio at bob rhan o'r ardal sy'n cael ei diddymu ac sy'n cael ei throsglwyddo i brif ardal sy'n bodoli eisoes, ardal newydd y brif ardal honno,

(b) darparu ar gyfer trosglwyddo swyddogaethau o'r cyngor sydd o dan ystyriaeth i brif gyngor arall,

(c) darparu ar gyfer dirwyn y cyngor sydd o dan ystyriaeth i ben a'i ddiddymu, a

(d) darparu bod y system bleidleisio (gweler adran 134(4)) sy'n gymwys mewn perthynas â rhan o ardal y cyngor sydd o dan ystyriaeth a drosglwyddir i brif ardal arall ("prif ardal A") i fod, yn yr etholiad cyffredin cyntaf ar gyfer cynghorwyr ar ôl y dyddiad trosglwyddo, y system bleidleisio sy'n gymwys yng ngweddill prif ardal A.

(2) Caiff rheoliadau ailstrwythuro, at ddibenion darparu bod rhan o ardal y cyngor sydd o dan ystyriaeth i ddod yn rhan o brif ardal arall, wneud darpariaeth ynglŷn ag—

(a) neilltuo cynghorwyr y cyngor sydd o dan ystyriaeth i brif gyngor arall;

(b) ethol cynghorwyr i gyngor sy'n cael ei ailstrwythuro a chyfnodau eu swyddi;

(c) y system bleidleisio sydd i fod yn gymwys, mewn perthynas â rhan o ardal y cyngor sydd o dan ystyriaeth a drosglwyddir i brif ardal arall, mewn etholiad i lenwi sedd sy'n digwydd dod yn wag a gynhelir ar ôl y dyddiad trosglwyddo a chyn yr etholiad cyffredin cyntaf ar gyfer cynghorwyr i'r cyngor ar ôl y dyddiad trosglwyddo;

(d) ethol cynghorwyr i gynghorau cymuned yn ardal cyngor sy'n cael ei ailstrwythuro a chyfnodau eu swyddi;

(e) y trefniadau gweithrediaeth mewn cyngor sy'n cael ei ailstrwythuro;

(f) ffurf y weithrediaeth a weithredir gan gyngor sy'n cael ei ailstrwythuro;

(g) ardal maer etholedig ar gyfer cyngor sy'n cael ei ailstrwythuro, cyfnod ei swydd a'i ethol;

(h) y trefniadau cydnabyddiaeth ariannol ar gyfer aelodau cyngor sy'n cael ei ailstrwythuro, gan gynnwys darpariaeth sy'n rhoi swyddogaethau i Banel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol;

(i) newid enw cyngor sy'n cael ei ailstrwythuro;

(j) pa un a yw prif ardal cyngor sy'n cael ei ailstrwythuro yn sir neu'n fwrdeistref sirol.

133 Rheoliadau ailstrwythuro sy'n cyfansoddi prif ardal newydd

(1) Rhaid i reoliadau ailstrwythuro sy'n cynnwys darpariaeth fel a ddisgrifir yn adran 131(b) ddarparu ar gyfer—

(a) ffin y brif ardal newydd,

(b) enw'r brif ardal newydd,

(c) pa un a yw'r brif ardal newydd i fod yn sir neu'n fwrdeistref sirol,

(d) sefydlu cyngor ar gyfer y brif ardal newydd (yn unol â pharagraff (e) neu is-adrannau (4) i (7)),

(e) (yn ddarostyngedig i is-adran (4)) bod cyngor cysgodol etholedig ar gyfer y brif ardal newydd hyd at y dyddiad trosglwyddo (a'i fod o'r dyddiad hwnnw yn brif gyngor, a bod ganddo holl swyddogaethau'r prif gyngor, ar gyfer y brif ardal newydd),

(f) swyddogaethau'r cyngor cysgodol,

(g) ariannu'r cyngor cysgodol,

(h) penodi gweithrediaeth gysgodol, ar ffurf gweithrediaeth arweinydd a chabinet, gan y cyngor cysgodol (sydd, o'r dyddiad trosglwyddo, yn weithrediaeth, ac sydd â holl swyddogaethau gweithrediaeth, i'r prif gyngor),

(i) swyddogaethau'r weithrediaeth gysgodol,

(j) trosglwyddo swyddogaethau i'r prif gyngor newydd o'r cynghorau sy'n cael eu hailstrwythuro y bydd eu hardaloedd yn cael eu huno i greu'r brif ardal newydd,

(k) dirwyn i ben a diddymu'r cynghorau sy'n cael eu hailstrwythuro y bydd eu hardaloedd yn cael eu huno i greu'r brif ardal newydd,

(l) pa un o'r systemau pleidleisio (gweler adran 134(4)) sydd i fod yn gymwys i'r etholiad cyffredin cyntaf ar gyfer cynghorwyr i'r prif gyngor newydd,

(m) dyddiad yr etholiad cyffredin cyntaf ar gyfer cynghorwyr i'r prif gyngor newydd, ac

(n) cyfnodau swyddi cynghorwyr a etholir yn yr etholiad hwnnw.

(2) Pan fo prif ardal newydd a gyfansoddir gan reoliadau ailstrwythuro i fod yn sir, rhaid i'r rheoliadau ddarparu bod y prif gyngor newydd yn cael enw'r sir ynghyd â'r geiriau "Cyngor Sir" neu'r gair "Cyngor".

(3) Pan fo prif ardal newydd a gyfansoddir gan reoliadau ailstrwythuro i fod yn fwrdeistref sirol, rhaid i'r rheoliadau ddarparu bod y prif gyngor newydd yn cael enw'r fwrdeistref sirol ynghyd â'r geiriau "Cyngor Bwrdeistref Sirol" neu'r gair "Cyngor".

(4) Caiff Gweinidogion Cymru, os ydynt yn ystyried bod hynny'n briodol, wneud darpariaeth yn y rheoliadau ailstrwythuro i'r cyngor cysgodol fod yn gyngor cysgodol dynodedig hyd y cyfnod cyn etholiad.

(5) Os yw Gweinidogion Cymru yn gwneud darpariaeth o'r fath, rhaid iddynt hefyd, yn y rheoliadau ailstrwythuro—

(a) gwneud darpariaeth sy'n pennu cyfansoddiad y weithrediaeth gysgodol sydd i'w phenodi gan y cyngor cysgodol;

(b) darparu, yn ystod y cyfnod cyn etholiad, bod y cyngor cysgodol yn brif gyngor, a bod ganddo holl swyddogaethau'r prif gyngor, ar gyfer y brif ardal newydd; a bod y weithrediaeth gysgodol yn weithrediaeth, a bod ganddi holl swyddogaethau'r weithrediaeth, ar gyfer y prif gyngor.

(6) Yn is-adrannau (4) a (5), ystyr "cyfnod cyn etholiad" yw'r cyfnod—

(a) sy'n dechrau â'r dyddiad trosglwyddo, a

(b) sy'n dod i ben yn union cyn y pedwerydd diwrnod ar ôl cynnal yr etholiad cyffredin cyntaf ar gyfer cynghorwyr i'r prif gyngor newydd.

(7) At ddibenion yr adran hon—

(a) mae cyngor cysgodol etholedig—

(i) yn cynnwys y cynghorwyr a etholir yn yr etholiad cyffredin cyntaf ar gyfer cynghorwyr i'r prif gyngor newydd, a

(ii) yn cael ei sefydlu ar y pedwerydd diwrnod ar ôl yr etholiad hwnnw, pan fo'r cynghorwyr hynny yn llenwi eu swyddi fel aelodau cysgodol;

(b) mae cyngor cysgodol dynodedig—

(i) yn cynnwys yr aelodau hynny o'r cynghorau sy'n cael eu hailstrwythuro a bennir yn y rheoliadau ailstrwythuro, a benodir yn unol â'r rheoliadau, a

(ii) yn cael ei sefydlu ar y dyddiad a bennir yn y rheoliadau ailstrwythuro fel y dyddiad y mae'r aelodau hynny yn llenwi eu swyddi fel aelodau cysgodol.

134 Rheoliadau ailstrwythuro: atodol

(1) Caiff rheoliadau ailstrwythuro wneud darpariaeth sy'n cyfateb i ddarpariaeth a wneir gan neu o dan y canlynol, neu y caniateir neu y mae rhaid ei gwneud o dan y canlynol, neu sy'n cymhwyso'r ddarpariaeth (gydag addasiadau neu hebddynt)—

(a) Pennod 4 (trefniadau cydnabyddiaeth ariannol), pan fo'r rheoliadau yn gwneud darpariaeth yn unol ag adran 131(b);

(b) adran 127 (etholiadau);

(c) paragraffau 2 a 3 o Atodlen 11 (pwyllgorau pontio).

(2) Caiff rheoliadau ailstrwythuro ddarparu—

(a) ar gyfer sefydlu pwyllgor neu gorff arall i gynnig cyngor ac argymhellion i bersonau a bennir yn y rheoliadau ynglŷn â throsglwyddo swyddogaethau, atebolrwyddau ac eiddo, ac ynglŷn â materion staffio;

(b) ar gyfer sefydlu corff corfforedig at ddiben meddiannu a gwaredu unrhyw eiddo, hawliau neu atebolrwyddau sydd gan brif gyngor sydd i'w ddiddymu o dan y rheoliadau, ac arfer unrhyw swyddogaethau cysylltiedig sydd gan y cyngor hwnnw; a chaiff rheoliadau ailstrwythuro—

(i) darparu y gall y corff hwnnw gaffael eiddo, gwneud ardollau, benthyca arian a'i roi ar fenthyg, a

(ii) gwneud darpariaeth ynglŷn â dirwyn y corff hwnnw i ben;

(c) ar gyfer darparu gwybodaeth neu ddogfennau gan gyngor sy'n cael ei ailstrwythuro i bersonau a bennir yn y rheoliadau;

Newidiadau i ddeddfwriaeth: *Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, PENNOD 2. (See end of Document for details)*

(d) ar gyfer rhoi cyfarwyddydau gan Weinidogion Cymru i bersonau a bennir yn y rheoliadau at ddibenion sy'n gysylltiedig ag ailstrwythuro, ac ar gyfer eu gorfodi;

(e) bod Gweinidogion Cymru i ddyfarnu, o dan amgylchiadau a bennir yn y rheoliadau, ar faterion sy'n gysylltiedig â'r ailstrwythuro.

(3) Os yw Gweinidogion Cymru yn penderfynu peidio â gwneud rheoliadau ailstrwythuro—

(a) ar ôl cael adroddiad ar arolygiad arbennig o brif gyngor gan Archwilydd Cyffredinol Cymru o dan adran 95(7) ac ar ôl ymgynghori fel a ddisgrifir yn adran 129(4), neu

(b) ar ôl cael cais i ddiddymu,

rhaid iddynt hysbysu'r cyngor sydd o dan ystyriaeth ac unrhyw brif gyngor arall y maent wedi ei hysbysu neu wedi ymgynghori ag ef fel a ddisgrifir yn adran 129.

(4) At ddibenion adrannau 132 a 133, y systemau pleidleisio yw—

(a) y system mwyafrif syml y darperir ar ei chyfer gan reolau a wneir, neu sy'n cael effaith fel pe baent wedi cael eu gwneud, o dan adran 36A o Ddeddf 1983;

(b) y system pleidlais sengl drosglwyddadwy y darperir ar ei chyfer gan reolau a wneir o dan adran 36A o Ddeddf 1983.

(5) Os rhoddir hysbysiad fel a ddisgrifir yn adran 129(6) cyn i adran 7 ddod i rym, ac y bwriedir creu prif ardal newydd—

(a) nid yw adran 133(1) yn gymwys mewn perthynas â'r rheoliadau ailstrwythuro sy'n ymwneud â'r hysbysiad, a

(b) rhaid i'r rheoliadau hynny ddarparu, os yw adran 7 mewn grym ar ddiwrnod yr etholiad cyffredin cyntaf ar gyfer cynghorwyr i'r prif gyngor ar gyfer y brif ardal newydd, bod y system mwyafrif syml yn gymwys i'r etholiad hwnnw.

Hwyluso ailstrwythuro

135 Dyletswyddau ar gynghorau sy'n cael eu hailstrwythuro i hwyluso trosglwyddo

(1) Rhaid i gyngor sy'n cael ei ailstrwythuro, at ddibenion yr ailstrwythuro, gydweithredu â Gweinidogion Cymru, y cyngor arall sy'n cael ei ailstrwythuro neu'r cynghorau eraill sy'n cael eu hailstrwythuro ac unrhyw berson arall sy'n arfer swyddogaethau mewn perthynas â'r ailstrwythuro.

(2) Rhaid i gyngor sy'n cael ei ailstrwythuro y mae ei ardal i'w diddymu gymryd pob cam rhesymol—

(a) i hwyluso trosglwyddo ei swyddogaethau, ei staff, ei eiddo, ei hawliau a'i atebolrwyddau i'r cynghorau eraill sy'n cael eu hailstrwythuro ac unrhyw brif gynghorau newydd mewn modd darbodus, effeithiol ac effeithlon, a

(b) i sicrhau bod y cynghorau eraill sy'n cael eu hailstrwythuro ac unrhyw brif gynghorau newydd, a'u staff, mewn sefyllfa i gyflawni eu swyddogaethau yn effeithiol.

(3) Rhaid i gyngor sy'n cael ei ailstrwythuro ac eithrio un y mae ei ardal i'w diddymu gymryd pob cam rhesymol—

(a) i hwyluso trosglwyddo iddo swyddogaethau, staff, eiddo, hawliau ac atebolrwyddau y cyngor sydd o dan ystyriaeth mewn modd darbodus, effeithiol ac effeithlon, a

(b) i sicrhau bod y cyngor a'i staff mewn sefyllfa i gyflawni eu swyddogaethau yn effeithiol.

(4) Caiff Gweinidogion Cymru gyfarwyddo cyngor sy'n cael ei ailstrwythuro i gymryd, neu i beidio â chymryd, unrhyw gamau y mae Gweinidogion Cymru yn ystyried eu bod yn briodol at ddiben cyflawni dyletswydd y cyngor o dan yr adran hon.

Newidiadau i ddeddfwriaeth:
Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, PENNOD 2.